

Marzanna Morozewicz

Drobna dramatyczność utraty

Wrzesień 1989. Pierwsze spotkanie. Jestem studentką i mam tremę. Jolanta Brach-Czaina przyjmuje mnie na roczny staż w kierowanym przez siebie Zakładzie Wychowania Estetycznego (później Zakładzie Kulturoznawstwa) na Wydziale Pedagogiki i Psychologii (później Wydziale Nauk o Edukacji) Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku (później Uniwersytetu w Białymstoku). Od razu chce zobaczyć moje prace. Przygotowuję miniwystawę kilku kolaży w dwóch ciasnych pokojach Jej Zakładu. Ekspozycja trwa długo, kilka miesięcy... Jolanta Brach-Czaina uważnie się przygląda. Kolażom i mnie.

Grudzień 1995. Moja pierwsza duża wystawa indywidualna w Galerii Arsenał w Białymstoku. Jolanta Brach-Czaina pojawia się na wernisażu. Czuję się wyróżniona i onieśmielona... Przenikliwie patrzy na obrazy. Podchodzi bardzo blisko. Jest nimi zaskoczona, zaciekawiona, rozbawiona. I zadowolona.

Marzec 1997. Maluję obrazy, a Ona regularnie je ogląda/śledzi w mojej piwnicznej białostockiej pracowni. Postanawia zakupić

jeden i zawiesić na ścianie pokoju w swoim Zakładzie Kulturoznawstwa na Uniwersytecie. Prowokacyjnie, bo płótno zdecydowanie nie jest w typie „gabinetowym”. Za jakiś czas reprodukcja tego samego obrazu trafia na okładkę książki pod jej redakcją: *Od kobiety do mężczyzny i z powrotem. Rozważania o płci w kulturze*.

Maj 1997. Proszę Ją o zgodę na udostępnienie dwóch fragmentów *Szczelin istnienia*, rozdziałów *Otwarcie* i *Wnikanie*. Chcę je zacytować w katalogu do wystawy indywidualnej w Galerii nad Wisłą w Toruniu. Wyraża zgodę, ale nie od razu. Ostrożnie zwleka.

Październik 2001. Proszę Jolantę Brach-Czainę, by napisała tekst towarzyszący mojej wystawie *Łuski* w Galerii XX1 w Warszawie. Długo zastanawia się. Najpierw odmawia, potem się zgadza, znów zmienia zdanie, ale w końcu pisze. Później ten sam esej zatytułowany *Łuski-maski* ukazuje się w *Błonach umysłu*: „Więc chyba lepiej zdać się na odciski, na maski zdejmowane z brzucha, pośladków czy karku. [...] Można by w pęki linii wiązać ukryte bądź widoczne

szramy i zapisywać miny fragmentów ciała. Jego radosne okrzyki, łagodne wahania i gniew”.

Grudzień 2003. Korespondencja mailowa. Ja: „Jolu, wszystkiego dobrego w 2004 roku! Oby Twój Anioł Stróż nigdy nie złamał skrzydła...”. Brach-Czaina: „Marzenko, co do Anioła, to spisał się znakomicie. Dwa dni temu szłam ulicą Chmielną i zobaczyłam mały sklepik z szyldem »Projektanci polscy«. Że zwróciłam uwagę na ten szyld i że mnie zainteresował, to już było coś. Ale ja posunęłam się aż do tego, że weszłam do środka i kupiłam sobie aksamitny, czarny, żakieto-płaszcz. Wysłałam na ulicę i nagle zdałam sobie sprawę, że właśnie opuściła mnie depresja. Ściskam Cię i niech w 2004 nadal rozkwitają róże!”.

Grudzień 2004. Brach-Czaina kupuje mój *Wieniec* z cyklu *Rosarium*. Zawiesza go na ścianie w swoim warszawskim mieszkaniu z oknami bez zasłon i firanek, obok kameralnego *Jasnego błękitu z poprzeczną pręgą* oraz dwóch lusek: *Bombki/pępka* i *Granatowej twarzy*.

Grudzień 2008. Wystawa fotografii *Martwe natury* w Galerii Arsenal w Białymstoku. Brach-Czaina pisze w mailu: „Od razu Ci powiem, że ten projekt ma atmosferę. Bardzo podobają mi się te ludzkie ślady, na których jest drobna dramatyczność utraty...”.

16 marca 2021. Anioł Stróż złamał skrzydło.

23 marca 2021

Wieniec z cyklu *Rosarium*, 2003, zakupiony przez Jolanę Brach-Czainę w 2004 roku.

Fot. Jan Gryka